

Titu Pânișoară

Cristian Brâncuși

Laurențiu Popescu

Medalion Petre Brâncuși

Simpozionul Național Prof. univ. dr. muzicolog Petre Brâncuși

Ediția a IX-a, 21 mai 2011, Târgu-Jiu

Editura Măiastra 2011-11-02

Consiliul Local și Primăria Municipiului Târgu-Jiu,
Liceul de Muzică și Arte Plastice „Constantin Brăiloiu” Târgu-Jiu,
Teatrul Dramatic „Elvira Godeanu” - Târgu-Jiu,
Colegiul Național „Șpiru-Haret” - Târgu-Jiu,
Școala Populară de Artă Târgu-Jiu

FOTO

« SIMPOZIONUL NAȚIONAL PETRE BRÂNCUȘI EDIȚIA A IX-A »
Târgu-Jiu, 21 mai 2011

Cu deosebită plăcere vă invităm la lucrările celei de a IX-a ediții a Simpozionului Național „Petre Brâncuși”, care vor avea loc la Târgu-Jiu, în Sala Teatrului Dramatic „Elvira Godeanu”, sâmbătă, 21 mai 2011, începând cu ora 10.00, conform programului alăturat.

În cadrul manifestării va fi lansată și cartea despre cea de-a VIII-a ediție a Simpozionului Național „Petre Brâncuși”.

Prezența Dumneavoastră ne onorează și vă așteptăm cu bucurie!

Primar

Dr. ing. Florin Cârciumar

Program de desfășurare a lucrărilor simpozionului Sâmbătă, 21 mai 2011, ora 10.00

Deschiderea lucrărilor simpozionului, de către prof. drd. Mihaela Sanda Popescu
Alocuțiuni ale reprezentanților autorităților publice județene și locale

I. Comunicări ale invitaților:

- „Ion Dumitrescu - un clasic modern” - dr., pianist, concertist, muzicolog, realizator și producător TV, Ilinca Dumitrescu.
- „Gheorghe Dumitrescu - compozitorul epopeei naționale” — de prof. muzicolog Alexandru Bădulescu, directorul Muzeului „Paul Constantinescu” din Ploiești - prezintă ing. Titu Pânișoară.
- „Valorificarea folclorului românesc în creația compozitorului Sabin Drăgoi”, de Horia Sabin Drăgoi, directorul Liceului de Muzică din București, împreună cu fratele său, Mihnea Sabin Drăgoi.
- „Emilia Comișel, prof. universitar, etnomuzicolog”, de prof. dr. în muzică Irina Dragnea - prezintă lect. univ. dr. în muzică Lucia Crăciun.
- „Prof. univ. I. D. Vicol - filosof, apreciat dascăl și modelator de talente”, de prof. Zoe Patraș și „Maestrul Ion Vicol”, de prof. Lucia Pop - prezintă prof. Laurențiu Popescu.
- „Despre profesorul meu, Constantin Bugeanu”, de Bujor Hoinic și comunicarea lui Răzvan Cernat pe aceeași temă, prezintă prof. univ. dr. Cristian Brâncuși.

II. Program artistic

Prezintă doamna Ilinca Dumitrescu, realizator și producător TV, împreună cu soțul dumneai – fagotist.

În program lucrări de R. Schumann, Fr. Chopin, Mihail Jora, Paul Constantinescu și Ion Dumitrescu (durata 35-45 minute).

III. Evaluarea lucrărilor simpozionului

Înmânarea diplomelor de excelență din partea Primăriei și Consiliului Local Târgu-Jiu, participanților care au contribuit la organizarea și desfășurarea manifestării.

Cuvânt de închidere a manifestării, prof. drd. Mihaela Sanda Popescu.

Spiru Haret, haretismul și Școala Normală

Vine un timp când
din cioburi de amintiri pierdute,
încercăm să adunăm frumusețea zilelor trecute!

M. C. „ Vine un timp...”

Spiru Haret, născut în februarie 1851, e fiul unor răzeși moldoveni (tatăl său a fost și judecător la tribunalele Iași și Dorohoi). Absolvă clasele I-IV, având la toate obiectele calificatul „eminentia”, calificativ păstrat și la liceul Sf. Sava din București (unde a fost și bursier).

Universitatea București (pe care o absolvă în 1874) îi oferă licența în științe fizico-matematice. Își continuă studiile la Sorbona (și atunci și acum, cea mai respectată și prestigioasă instituție de învățământ a Franței) unde, după ce fusese, de asemenea, un student de excepție, în 1878 își susține teza de doctorat (în mecanică cerească), intitulată „Asupra invariabilității axelor mari ale orbitelor planetare”, teză de o mare profunzime care, apoi, a devenit... referință în literatura de specialitate, în care... contrazice opinii științifice notorii, demonstrând indubitabil că „orbitale planetare nu-s invariabile, ci secular suferă perturbații”. Astfel, își obține titlu de doctor al prestigioasei universități, fiind, în același timp, primul străin care obține acest prestigios titlu, știindu-se că până atunci Sorbona acorda titlul de doctor doar francezilor.

Răsunetul tezei sale de doctorat a fost așa de mare și laudele așa de multe, încât senatul prestigioasei universități „aplecându-se cu mare atenție asupra sa”, i-a propus să rămână profesor al Sorbonei. Cu eleganța spiritelor alese, spre cinstea și onoarea sa, Spiru Haret a refuzat spunând că „mă duc în țara mea săracă, unde sunt multe de făcut!”.

Era conștient că, venind în țară „nu-l vor aștepta satisfacții și laude” decât, eventual, în urma unei munci stăruitoare. De fapt, viața sa (de numai 62 de ani) „nu i-a dat voie să-l intereseze laudele declarative”, potrivit-i-se zisa lui P. Syrus (scriitor latin), care a spus că „e mai bine să nu primești laude, dar să le meriți, decât să le primești nemeritat.”

Nutrind o convingere umanistă nestrămutată, profund patriotică, în luminarea poporului său, cu toate că, mai întâi a fost doar profesor (suplinitor și provizoriu) la câteva unități de învățământ (secundar și universitar) din București și Iași, prin lansarea și motivarea câtorva inițiative foarte interesante pentru învățământ, ca și prin „aura” cu care venise din Franța și, printr-o prestație de

excepție la clasă, repede s-a făcut remarcat, atrăgând atenția „în mod deosebit”, ceea ce a făcut ca în iulie 1879 (la doar 28 de ani) să fie ales membru corespondent al Academiei Române, unde, în 1880, a prezentat o altă comunicare de excepție, cu referire la „Acclerația seculară a lunii”. În 1881 e cooptat între membrii „Comisiunii Centrale de Statistică” și „Conservator al Muzeului de Antichități”.

Ascensiunea rapidă a lui Spiru Haret continuă și, în 1882, devine membru în „Consiliul Permanent de Instrucție”, ca, în 1883, să devină „Inspector Școlar General” (colaborator al lui A. D. Sturdza, la „Proiectul de Lege al învățământului Primar”), ca, după ce o perioadă a fost secretar general al ministerului, în trei perioade (1897-1899, 1901-1904 și 1907-1910) să fie Ministru al Instrucțiunii și Cultelor, perioade în care, animat de statornice și puternice sentimente patriotice, e de un dinamism epuizant și numai de intenții și fapte bune, își pune toate disponibilitățile în slujba învățământului, în fruntea căruia se afla.

Haretismul, generic dat prodigioasei sale activități ministeriale, a început cu un studiu amănunțit al stării învățământului românesc și din alte țări, ajungând la concluzia că acesta „trebuie să aibă un caracter unitar și să fie îmbunătățit în spiritul și conținutul său” (privind metodele de predare, programele școlare, structura anului școlar, profilul moral al cadrelor didactice, regândirea manualelor școlare etc.).

Pentru aceasta, în 1898 dă „Legea învățământului secundar și superior”, ca în anul următor să dea „Legea învățământului profesional, industrial și agricol”. Aceste legi l-au conturat ca un foarte bun cunoscător al realităților românești, în care „învățământul trebuie să abandoneze drumurile întortocheate, căutând căărările cele mai scurte și eficiente, bogate în fapte și trăiri intelectuale”.

Școala primară (care era o... slăbiciune a ministrului) în viziunea lui Haret, trebuie să fie accesibilă tuturor „fiecare sat trebuind să aibă școală primară și local propriu” (pentru care s-a elaborat un proiect - tip, ieftin). Cursurile școlii primare se cerea să devină obligatorii și gratuite, „care să dea un volum modest de cunoștințe” (citit, scris, calcul matematic elementar, morală, câteva cunoștințe de istorie, geografie, fizică, chimie, științe naturale). Învățătorii („care trebuie să fie un exemplu de comportament civic și moral, atât în școală cât și în afara acesteia”) să fie bine instruiți, să aibă stabilitate pe post și să fie bine retribuiți, pentru a fi animatorii culturali ai satelor. Activitatea lor extrașcolară trebuie să continue principiile activității de la clasă, să devină focare de răspândire a culturii și civilizației în rândul sătenilor, să înființeze „Cercuri culturale pentru adulți”. În felul acesta (credea Haret) „învățământul primar și slujitorii săi răspund realităților timpului”.

De asemenea, întregului învățământ (primar, secundar și superior) i se cerea „să înlăture abstractizările, rupte de viață și, în îndeplinirea misiunilor sale, să atragă oameni de știință și cultură (ceea ce au făcut Al. Vlahuță, G. Coșbuc, M. Sadoveanu etc.), să îmbine teoria cu practica prin introducerea lucrului manual în

școli, a unor cursuri de cunoștințe practice, care să se aplice pe terenurile fermelor și grădinilor școlare, cu care acestea au fost împrăștiate, ferme care trebuiau să fie exemple pentru țăranii de la sate, ca și a școlilor profesionale (de meserii) și a liceelor de specialitate (în care Haret credea foarte mult), „pentru a lega teoria de practică”.

Haretismul s-a manifestat prin tot conținutul învățământului începând chiar cu introducerea unui abecedar unic și a unei cărți de citire unice, continuând cu „dimensionarea în amănunt” a învățământului primar de la sate (care trebuia să ridice nivelul de cultură al țăranului și să se apropie mult de cel de la orașe), ca și de nivelul de instruire al învățătorilor „atât de necesari și benefici satelor”. S-au introdus examenele de absolvire și tot la învățământul primar s-a mărit școlarizarea, de la 5 la 6 ani, toate acestea constituind motive pentru care, lui Haret i s-a spus și „Părintele țăranimii”.

Urmărindu-se realizarea unei legături organice între ciclurile de învățământ, haretismul s-a preocupat foarte mult de organizarea și a structurii învățământului secundar (care primea elevi ai școlii primare) și cel superior (care primea elevi ai învățământului secundar).

Cadrelle didactice ale învățământului secundar și superior trebuiau să se încadreze în aceleași cerințe stricte de instruire și comportament moral ca și învățătorii satelor.

Și durata învățământului secundar a crescut de la 7 la 8 ani, în care primii 4 ani (ai gimnaziului, în care se intra prin concurs de admitere, știindu-se că „unde nu-i selecție, nu e valoare”) se finalizau cu examen și certificat de capacitate, continuându-se cu următorii ani care, în locul liceului unic, în viziunea lui Haret, a devenit liceu... trifurcat (cu secție clasică, modernă și reală), finalizat cu examen de bacalaureat.

Pe lângă legarea învățământului de practică, de viața cotidiană, haretismul cerea, cu mare insistență „nu cantități foarte mari de cunoștințe, ci dezvoltarea, mai ales, a puterii de judecată a elevilor, a exercițiilor gândirii”, ceea ce se practica și în școlile occidentale.

Mare atenție, de asemenea, se acorda structurii planurilor de învățământ și corelării tuturor obiectelor școlare.

Școlile Normale s-au bucurat de o mare atenție, selectarea profesorilor care predau în acestea fiind făcută cu foarte mare exigență, aceștia trebuind să pregătească (prin instrucție și educație) învățătorii care, „animați permanent de puternice stări sufletești, să predea în școlile primare, unde, în fața copiilor, trebuie să arate bunătate, înțelegere, răbdare, abnegație, dăruire și dragoste”. Pentru dobândirea acestor calități, mare atenție se acorda studierii în școlile normale a pedagogiei, psihologiei, logicii și metodicii predării, a folosirii materialului didactic, accentuându-se permanent legarea teoriei de practică, prin activitatea din grădinile unor astfel de școli.

Haretismul, promovat permanent de tânărul moldovean ajuns ministru, a cuprins întregul evantai de preocupări ale acestuia, de aceeași atenție bucurându-se fiecare obiect de învățământ, inclusiv a educației fizice, muzicale și a artelor frumoase (pentru care a făcut chiar și un „Raport la rege”), anual organizându-se concursuri muzicale, sportive și saloane ale artelor frumoase, școlile normale având asemenea activități anuale, care animau foarte mult pe viitorii învățători.

Trebuie reținut (și apreciat) faptul că pasiunea (impresionantă) pentru eficientizarea învățământului românesc, îl anima pe un specialist în... științele exacte, fără studii de pedagogie, continuând, în acest sens, pe I. A. Comenius (teolog și filosof ceh, 1592-1670), J. J. Rousseau (scriitor francez, 1712-1778), care niciodată nu a fost în fața clasei de elevi, pe chimistul și filosoful Fr. Frobel (1782-1852), filosoful american J. Dewey, (1859-1952), ca și pe O. Decroly (medic belgian, 1871-1932), Ed. Claparede (medic și psiholog elvețian, 1873-1940), și M. Montessori (medic italian, 1870-1952) etc., care, prin preocupările lor insistente asupra pedagogiei psihologiei și învățământului în general, ca și Haret, au devenit nume de referință în istoria și teoria pedagogiei.

Dacă la cele de mai sus, adăugăm și faptul că Haret a fost și un foarte bun profesor de matematici, autor de manuale școlare (de trigonometrie, astronomie, mecanică socială etc.), care erau „sobre, de mare claritate” (și pe care a început să le scrie de la vârsta de 22 ani!), că tot timpul a fost „ajutat de clarviziune, previziune, de o mare putere de analiză, de simțul măsurii și discernământ”, că permanent a fost animat (și a crezut foarte mult) de dorința de a înscrie învățământul românesc în rândul celor din țările dezvoltate, cerând pentru acesta ca „absolut toți cei angajați în învățământ (școlile normale cu atât mai mult) să aibă o solidă pregătire și să pună foarte mult suflet și dorință de „mai bine” și „mai mult” în activitatea lor zilnică”, ne edificăm asupra efervescenței neobosite a... doctorului de Sorbona, în slujba învățământului românesc.

Spiru Haret era... „un bolnav de optimism și de încredere în viitorul învățământului din țara sa”, credință ca și a soldatului care se sacrifică pentru victorie (pe care el nu o va vedea), dorind ca „măcar piatra de temelie a învățământului gândit de el, să fie de mare rezistență”, ceea ce „păreri autorizate (ale lui T. Maiorescu, V. Conta, P. Poni etc.) au recunoscut în zbaterea ministrul Haret”, care „nu avea odihnă, biroul său de lucru fiind școala și nevoile ei de mai bine, pentru care oferea o dăruire totală, dăruire care apoi a fost contagioasă pentru foarte mulți dascăli ai țării”.

Spiru Haret și-a propus să reformeze învățământul românesc, plecând de la faptul că la sat 74% și, la oraș, 51% din populație era analfabetă. De asemenea, spre începutul secolului 20, o treime din cei înscriși la învățământul secundar nu-l absolveau, ca și 50% din cei înscriși în învățământul superior și, doar școlile normale (cărora Spiru Haret le acorda o foarte mare atenție) aveau o promovabilitate de 92%.

Acestea erau motive majore în reformele date de Haret, pentru aplicarea întocmai a acestora, ministrul făcând foarte multe vizite în școli, încurajând foarte mult oamenii școlii, manifestând o caldă și foarte apropiată prietenie cu aceștia, ascultându-le cu mare atenție părerile și sugestiile, notându-și permanent, făcând pe toți interlocutorii să înțeleagă că „învățământul românesc are nevoie de oameni devotați, morali, cu idei de... și mai bine!”, convins fiind că „ideile sunt forța care mișcă lumea!” și că „învățământul românesc are nevoie de concepții filosofice, iluzii poetice, precizii matematice și devotament al apărătorului”.

Harnicul ministru, care, de multe ori răspundea personal la scrisorile care i se adresau, îi sunt îndatorate și înființarea școlilor pentru fete și înființarea „orfelinatelor pentru copii”, și „Coloniile de vară”, pentru copiii bolnavi sau săraci, și bursele care se acordau acestora, și „Casa de economii, credit și ajutor pentru corpul didactic” și „Băncile populare”, și „Cooperativele sătești”, și sporirea numărului de facultăți (care să aibă autonomie).

Cu mult respect față de Școala Normală din Tg-Jiu, care are o istorie de peste paisprezece decenii și a beneficiat din plin de concepția haretiană, se apropie de ea seriile nenumărate de apostoli ai școlilor, care aici și-au căpătat cunoștințele necesare măiestriei pedagogice.

Pentru calitățile absolvenților acestei școli i s-a zis „fabrică de dascăli”, a cărei structură de program (de dimineață ore, după masă meditație obligatorie), respect față de profesorii excelenți ai acestei școli și respect față de elevii din anii superiori (care erau salutați prin ridicarea chipiului, însoțită de „Bună ziua, domnule elev!”), prin respectarea riguroasă a disciplinei școlare, totul desfășurându-se după un program și orar strict etc., etc., etc., satele Gorjului și ale multor zone ale țării bucurându-se apoi de cadre didactice de o certă conștiinciozitate, multe din acestea urmând cursurile diferitelor facultăți (cu profil pedagogic sau nu), devenind apoi cadre didactice (în învățământul liceal sau superior), doctori, scriitori, cercetători, ingineri, juriști etc., care poartă amprenta conștiinciozității imprimată de școala normală, de care, cu firească emoție se apropie (purtându-i un respect de catedrală), cei care aici și-au conturat profilul moral pentru mai târziu, mulțumindu-i pentru tot ce a făcut pentru fiecare.

Prestigioasa noastră școală are o istorie interesantă (înființată în 1870, desființată în 1875, reînființată în 1918. Se mai știe că în 1926 funcționa în localul Teatrului Milescu, an în care, pe terenul donat de Biserica Olari (Sf. Treime) s-a început construcția localului în care s-a mutat, local în care se află acum Colegiul Național Spiru Haret.

Renumita Școală Normală din Târgu-Jiu (titlatură purtată până la Reforma (sovietică) a învățământului, care a avut loc în 1948, de când i s-a spus Școală Pedagogică) și-a păstrat aura dobândită-n timp, până-n 1955, când a devenit... liceu de... cultură generală.

În istoria învățământului gorjean trebuie reținut faptul că aceasta și-a căpătat o aură, urmând ideile și politica învățământului haretian, aură pedagogică

menținută tot timpul de excelentul corp profesoral cu o impecabilă formație deontologică (interbelică) și o dăruire profesională totală, care ținea foarte mult ca și noi, elevii școlii să plecăm în învățământ animați de aceeași conștiinciozitate, care trebuia demonstrată în fața elevilor și în afara școlii, a etalării indiscutabilelor calități morale, păstrând neștirbită onoarea școlii normale și a lor („onoarea este averea celor aleși” - O. von Bohtlingk - om de cultură german-indianist, 1805-1904) fiind, în același timp, „o insulă prăpăstioasă și fără țărmuri, din care, dacă ai ieșit nu te mai poți întoarce” - N. Boileau (scriitor francez, 1636-1711), fiind, de asemenea, „o piatră prețioasă la care cel mai mic defect îi scade mult prețul” - A. Oxenstierna (om politic suedez, 1583-1654) - onoare care, în condițiile de astăzi ale țării noastre, intră din ce în ce mai mult în rândul... arhaismelor, neglijându-se (voit) cele ce spunea A. Schopenhauer (filosof german, 1788-1860) că „onoarea este conștiința exterioară, iar conștiința este onoarea interioară”. Aceasta fiind foarte bine știut de normaliștii haretieni, nici în visele cele mai urâte, nu se puteau întâlni cu acte reprobabile, la care astăzi se avântă voinicește multe din... „cadrele didactice”, golind tot mai mult prestigiul învățământului, la care absolvenții Școlii Normale din Târgu-Jiu și, în general, ai școlilor normale, țineau foarte mult și, permanent tindeau spre perfecționare, tendință imprimată de profesorii minunați pe care i-au avut.

Haret, „care era un intelectual rasat”, a avut deci, o „contribuție hotărâtoare în perfecționarea învățământului românesc, a ridicării vieții spirituale a țării sale la cote europene”, propunându-și alte și alte obiective de îndeplinit, plecând și de la concepția sa că „viața e prea scurtă și timpul prea scump pentru a fi risipite neinteresant”.

Fiind foarte atent „la tot ce poate fi folositor învățământului”, prelua orice idee, o gândea și o adapta intențiilor sale, urmărind, de exemplu, cu mare grijă „să se pună un accent mare pe dezvoltarea calităților psihice ale elevului”, pe dezvoltarea gândirii („proces psihic cognitiv, logic, superior, intelectual, complex, laborios”, „cea mai înaltă însușire a omului” - Heraclit, filosof grec, 540-480, î. H.) și „eliminându-se cantitățile obositoare de cunoștințe, să se urmărească foarte mult calitatea acestora”, cadrele didactice să devină „sclavii pasiunii” (W. Shakespeare, dramaturg și poet englez, 1564-1616), care, în tot ce fac „trebuie să întrepătrundă conținutul în formă și forma în conținut” (G. W. Fr. Hegel, filosof german, 1770-1831), respingând „ab initio” mediocritatea, „aplecându-se cu multă căldură, înțelegere, respect și iubire de profesie, de elev, de părinții acestuia (cărora li se cerea o contribuție susținută în educația copiilor), ca și de ceilalți oameni din jur”, urmând zisa lui Seneca „si vis amari, ama” („dacă vrei să fii iubit, iubește”) și aceasta, tot timpul, prin „acta non verba” („fapte nu vorbe”), urmărindu-se „Licht, mehr licht” („Lumină, mai multă lumină”) - J. W. Goethe (scriitor, gânditor și om de știință german, 1749-1832), „moralitatea tuturor slujitorilor școlii trebuind să fie o piatră prețioasă, la care trebuie să nu-i scadă niciodată strălucirea”.

Funcțiile de director, inspector și revizor școlar, în viziunea lui Haret trebuiau acordate „doar în urma unor merite deosebite celor care se distingeau în slujirea învățământului și se bucurau de o reputație morală fără pată”.

Toate aceste cerințe haretiene erau promovate și îndeplinite cu atât mai mult de școlile normale care pregăteau „apostolii satelor”, cei care, promovând o deontologie profesională demnă, erau priviți cu un respect liturgic.

Copiii săraci ai satelor sărace, care veneau dintr-un mediu fabulos, cu tradiții și obiceiuri ancestrale, cu frică și iubire de Dumnezeu, născuți și crescuți în limitele stricte ale cutumelor morale, ale satului harnic și cuminte, care, emoționați, se apropiau de Sfânta Biserică și de orânduierile acesteia, cu gânduri înmiresmate de ipoteticile speranțe în viitor, se apropiau și de Școala Normală din Târgu-Jiu ca apoi, supraplini de intenții bune și de o pregătire teoretică și practică (făcută la „Școala de aplicație” de pe lângă Școala Normală), să se întoarcă în satul natal (sau să se ducă în alte sate), pe care să-l cucerească printr-o oboseală mare pentru ridicarea culturală, oboseală asumată, sinceră și permanentă (la clasă și în afara acesteia) care-i ridica în fața tuturor.

Absolvenții Școlii Normale nu-și permiteau atitudini de histrioni și hârbari în profesie, nu-și pătau personalitatea cu ceva nedemn, oricât de neînsemnat ar fi acesta, motiv pentru care foarte mulți au fost directori de școli, inspectori școlari, cadre didactice universitare, autori de manuale școlare, scriitori, muzicieni, ocupând funcții chiar la instituții de rang național, în care-i promovau valoarea (dovedită în timp) nu falfăitul drapelului partidelor la... putere.

Scriam cândva (și a fost publicat) un material pe care l-am intitulat „Școala Normală, școală a lucrurilor bine făcute” și evidențiam faptul că structura și exigența programului său, aplicat „ad litteram” de corpul didactic și personalul auxiliar se concretiza în rezultatele finale (prin calitatea absolvenților săi), că în această școală, nici măcar ca idee (sau glumă) nu avea loc noțiunea de improvizație sau, măcar o bănuială de... imoralitate. Că afirmațiile de mai sus sunt adevărate cred că avem exemple la tot pasul. Toți absolvenții, la întâlnirile pe care le organizăm, intrăm cu firești emoții în școala noastră, ca într-o catedrală pe care avem toate motivele să o respectăm pentru ce... a fost pentru noi și pentru învățământul românesc.

Cioburi de amintiri de acum aproape șapte decenii mă obligă să mă consider un răsfațat al soartei că am fost elevul Școlii Normale din Târgu-Jiu și că am beneficiat de exigența (la propriu) unui program foarte bine construit (mult deosebit de al altor școli secundare), program peste care nu se poate așterne uitarea, la care tot timpul s-a simțit... mâna lui Spiru Haret (matematician, profesor, pedagog, filosof, reformator al școlii românești, om de știință, gânditor), supranumit „Omul Școlii”, căruia marele istoric român N. Iorga (1871- 1940), i-a spus „Marele Ministru” și căruia la împlinirea vârstei de 60 de ani, cadrele didactice din toată țara (de la învățământul primar, până la cel universitar) i-au dedicat o carte, intitulată „Lui Spiru C. Haret - Ale tale, într-o ale tale”. Activitatea

sa a fost, apoi, strânsă în... zece volume (!!!). Despre Spiru Haret și zbaterea sa pentru învățământul românesc au scris condeie de prima mână a spiritualității românești „Să fii laudat doar de oameni laudați” (Seneca, scriitor latin, c. 55 î. Hs. - c. 39 d. Hs.).

Spiru Haret a dorit continuarea (pe o treaptă mai înaltă) a celor preconizate de „înaintașii săi într-ale învățământului” (Dinicu și Iordache Golescu, Gh. Lazăr, Gh. Asachi, Petrache Poenaru, inventatorul stiloului etc.), câștigându-și un loc de cinste și rămânând în „Cartea de Aur” a școlii românești, fiind asemănat cu celebrul pedagog elvețian J. H. Pestalozzi (1746-1827) și cu alți pedagogi ai lumii „care și-au pus toată energia în ridicarea intelectuală, morală și religioasă a populației țărilor lor”.

Beneficiarul unui program haretian așa de bine structurat a fost, de asemenea și Petre Brâncuși care, venea din bucolica zonă a Brădicenilor. După ce Parcele nu l-au ajutat să aibă o copilărie fericită (rămânând orfan de ambii părinți), a fost nevoit să intre copil de trupă la regimentul din Târgu-Jiu, unde a cunoscut programul cazon aspru. Plăcându-i să învețe carte (în clasele primare, în sat, tot timpul a fost premiant), programul Școlii Normale din Târgu-Jiu nu i s-a părut prea pretențios. Și ca elev al „fabricii gorjene de dascăli” i-a plăcut și a fost același elev premiant.

Dar, dintre obiectele de învățământ, muzica a fost aceea care a vibrat în mod deosebit în sensibilitatea inimii și sufletului său. Astfel că, împlinindu-și exemplar obligațiunile care-i reveneau ca elev al unei școli normale, conformându-se întocmai programului strict al școlii, rigoare care... i-a intrat în sânge și care l-a ajutat foarte mult în demersul didactic de mai târziu, alături de îndeplinirea tuturor cerințelor formulate pentru un elev de școală normală, își găsea timp și pentru a da curs chemării sale speciale pentru armoniile muzicale fiind, în același timp, atât dirijorul corului școlii, cât și al fanfarei acesteia. Dacă ne gândim că era doar un adolescent și își afirma competența muzicală la un nivel mult superior, concluzionăm, favorabil lui, că disponibilitățile sale erau precoce și-i prevesteau un viitor strălucit în domeniu.

Era un adevărat spectacol când, cu fanfara în față și corul după (aliniat), normaliștii se deplasau în oraș cântând, în față fiind Petre Brâncuși care mergea și, cu bagheta ridicată deasupra capului, dirija și corul și fanfara. Târgujienii ieșeau la porți și aplaudau spunând (cu o evidentă mândrie locală): „Normaliștii!”, „Trec normaliștii!”. Era un spectacol feeric, pe care alte licee sau școli din oraș nu-l puteau oferi, Școala Normală fiind marcantă în peisajul cultural al orașului și, pe această direcție, profesorul - preot Cicerone Paralescu, care ne preda muzica, era desăvârșit (ca și ceilalți profesori ai noștri) și-i acorda mult credit lui Petre Brâncuși, prevestindu-i o carieră strălucită în acest domeniu.

Într-adevăr, admiterea și exigența cursurilor Conservatorului „Ciprian Porumbescu” nu i-au ridicat probleme deosebite studentului Petre Brâncuși, unde a fost ajutat de deosebitele sale calități muzicale, de o voință puternică și o putere

de muncă, de asemenea, deosebită. A avut și norocul ca, după școala normală, și la conservator să aibă profesori de excepție care, pe lângă faptul că erau foarte bine instruiți și foarte buni pedagogi, remarcău cu foarte mare precizie talentele deosebite (între care și pe Petre Brâncuși).

Rigoarea programului Școlii Normale din Târgu-Jiu i-a ajutat foarte mult lui Petre Brâncuși să se adapteze imediat cerințelor formulate de programul conservatorului, ca și a altor cerințe, care se formau într-o asemenea școală, adaptare la care îl ajutau și trăsăturile sale deosebite (înteligent, cu o voință puternică, exigent în tot ce făcea, cu multă putere de muncă, dornic de afirmare, conștient de calitățile și valoarea sa) care l-au ajutat ca, după absolvirea conservatorului, să urce (firesc) treptele consacrării. Cerându-i scuze pentru punctarea doar a câtorva momente importante ale vieții sale ca profesor și promovarea în diverse funcții, reținem doar că a fost un foarte apreciat rector al conservatorului, un foarte apreciat director al Operei Române, ca și al Uniunii Compozitorilor, al altor funcții deținute în cadrul Radio-Televiziunii Române. A dat dovadă la tot pasul de exigență (în primul rând față de el și apoi față de cei din jurul său), a fost totdeauna drept și un catalizator a „mai mult și mai bine”. Teza de doctorat, ca și alte tipărituri scrise de Petre Brâncuși sunt, de asemenea, dovezi ale sportivei exigențe depuse în tot de făcea.

Având ca exemplu pe același neobosit Spiru Haret, care a avut și o susținută activitate publicistică (scriind cărți, editând reviste, articole de presă etc.), probitatea valorii sale, Petre Brâncuși și-a dovedit-o și prin materialele de presă, prin opiniile sale exprimate pe posturile de radio și televiziune, în cadrul diferitelor simpozioane etc. și, firește, prin cărțile editate (unele dintre acestea fiind traduse și în alte limbi).

Cei cu care a trudit pe tărâmul atât de exigent al frumosului muzical, cei pe care i-a avut ca... subordonați au avut și au numai cuvinte laudative la adresa Maestrului Brâncuși, care era „înteligent, pretențios, mereu nemulțumit (în primul rând față de el însuși, convins fiind că «valoarea mai poate fi urcată»), generos, care, cu răbdare, știa să asculte pe cei din jur, fiind sensibil, harnic, foarte bun coleg”.

Față de Gorj și de gorjeni manifesta o slăbiciune deosebită. Secretara sa (pe când era rector al Conservatorului „Ciprian Porumbescu”) avea „sarcina” ca, oricând vine un gorjean, să-l introducă imediat la dânsul, indiferent cu cine ar fi. Personal, am trăit o asemenea experiență. Deseori a venit în Gorj și, cu aceeași față zâmbitoare și bunătațe sufletească vorbea și asculta pe toți interlocutorii. În Brădiceni, satul copilăriei sale necăjite, a fost de mai multe ori, unde nu mai era... persoana oficială, ci un... consătean, amabil, prietenos.

Era Petre Brâncuși o chintesență a cumișteniei copilului de la sat, a elevului unei școli normale (care forma caractere), a programului riguros pe care și l-a impus în tot ce a făcut, al acribiei în toate. La acestea, desigur, Școala Normală din Târgu-Jiu, profesorii acesteia (exigenți, sobri, morali, dreți),

programul haretian pe care-l urmau, au contribuit mult la formarea personalității Maestrului Petre Brâncuși, stea în Panteonul Spiritual Român, căruia, ca și multor alții (absolvenți ai Școlii Normale) le sunt potrivite cele spuse de Sf. Ioan Iacob Hozevitul:

Deci, nu uita!... Fii credincios
cu grijă și cu teamă
să lași în urmă luminos,
un semn, un gând, un drum frumos,
căci pentru toate, ne-ndoios
odată, vei da seamă.

Cred că, măcar în linii mari, am conturat personalitatea lui Spiru Haret, cel care „și-a creat o pedagogie a sa”, a haretismului imprimat de acesta, profilul și strădania școlilor normale în a-i urma strălucitele sale idei, pentru ridicarea continuă a învățământului românesc, și mai cred (cum sunt convins că ar crede și Maestrul Petre Brâncuși, omul exigenței și al căutării permanente a... mai binelui), că doar prin apariția unui alt... Spiru Haret, care să restructureze întreg învățământul nostru (începând chiar de la zero), acesta ar putea fi scos din revoltătorul derizoriu în care a intrat și care, tacit și inconștient, e încurajat să perpetue. Poporul român merită altceva, nu ceea ce-i acum care, caricatural, se numește... învățământ.

Prof. pensionar Marin Colțan